

โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ ลำดับที่ ๔๖
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธรรมรัฐ-ธรรมราชา

321.6
ป17 ฐ

ปรีชา ช่างขวัญยืน

คณะอักษรศาสตร์จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อรณรงค์เรื่องพระมหากษัตริย์กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ก-ข

สารบัญ

ก-จ

บทที่ 1 วิเคราะห์คำธรรมราชา

1

1. คำว่าธรรมในศาสนาพราหมณ์

2

2. ธรรมของกษัตริย์ในศาสนาพราหมณ์

5

3. คำว่าธรรมราชา

6

4. ธรรมราชาในอุดมคติ

9

5. ธรรมเป็นความคิดพื้นฐานที่ทำให้ยกย่องธรรมราชา

10

6. ธรรมราชาในพระไตรปิฎก

11

บทที่ 2 ธรรมของธรรมราชา

19

1. ธรรมสำหรับบุคคลทั่วไป

22

2. ธรรมในการปกครอง

23

3. จักรวรรดิวัตร

24

4. ทศพิธราชธรรม

32

บทที่ 3 ราชনীติ

35

1. ราชনীติ

35

2. ความคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในราชনীติ

39

2.1 การให้ความสำคัญแก่ธรรม

39

2.2 คุณสมบัติของธรรมราชา

42

2.3 หน้าที่ของธรรมราชา

51

บทที่ 4	ฐานะของธรรมราชาและความเสื่อมของพระราชา	63
4.1	วิทิตชาดก	63
4.2	ความเป็นธรรมราชาในวิทิตชาดก	64
4.3	กฎหมายตราสามดวง	71
4.4	ความหยวนะของพระราชา	75
บทที่ 5	นโยบายแห่งธรรมรัฐ	83
5.1	นโยบายด้านเศรษฐกิจ	84
5.2	นโยบายด้านการบำบัดทุกข์บำรุงสุข	91
5.3	นโยบายด้านการบริหารราชการ	93
5.4	นโยบายด้านคุณภาพของประชาชน	103
5.5	นโยบายด้านการปกครองภายใน	107
5.6	นโยบายด้านการต่างประเทศ	110
บทที่ 6	ลักษณะของการปกครองแบบธรรมรัฐ	115
6.1	ธรรมรัฐเป็นระบอบธรรมนิยมไม่ใช่อำนาจนิยม	115
6.2	ธรรมเป็นจุดหมายสูงสุด เสรีภาพไม่ใช่จุดหมายสูงสุด	116
6.3	อำนาจอธิปไตย	117
6.4	อำนาจอธิปไตยที่ไม่มีเจ้าของ	118
6.5	ธรรมในฐานะเครื่องมือตรวจสอบทางการปกครอง	122
6.6	กฎหมายต้องสอดคล้องกับธรรม	122
6.7	พระเจ้าแผ่นดินคือผู้จัดการ	123
6.8	ธรรมรัฐมุ่งสร้างคนที่มีคุณงามความดี	124
6.9	ความสัมพันธ์ทางการปกครองในธรรมรัฐ	126

บทที่ 7	พระเจ้าอโคมหาราช ต้นแบบแห่งธรรมราชา	131
	7.1 ธรรมวิชัย	132
	7.2 ความใจกว้างทางธรรม	138
	7.3 ความเมตตาในสภาพชีวิต	140
	7.4 การปกครองแบบพ่อปกครองลูก	158 *
บทที่ 8	พระมหากษัตริย์ไทยกับความเป็นธรรมราชา	163
	8.1 ความคิดเกี่ยวกับกษัตริย์ในประวัติศาสตร์ของเกาหลี	166
	8.2 ข้อจำกัดอำนาจของกษัตริย์	170
	8.3 ธรรมราชาสมัยสุโขทัย	174
	8.4 ธรรมราชาในไตรภูมิพระร่วง	185
	8.5 พระเจ้าแผ่นดินกรุงศรีอยุธยากับแนวคิดธรรมราชา	192
บทที่ 9	ธรรมราชา ธรรมาธิปไตย	197
	1. ธรรมาธิปไตย	197
	2. ธรรมราชา	200
	3. การถือหลักการแบบธรรมราชาของไทยในอดีต	204
	4. ลักษณะของผู้ปกครองที่ดีตามระบอบธรรมราชา	208
	5. ธรรมราชาในฐานะเป็นเกณฑ์ตัดสินผู้ปกครอง	212
	บรรณานุกรม	215
	ดัชนีคำสำคัญ	218